

Összefoglaló vélemény

Munkáltató kártérítési felelőssége összecszerúségének kérdései

I. A joggyakorlat elemzés célja, a Joggyakorlat-elemző Csoport tagjai, az elemzés módja

A Kúria Elnöke a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bsz.) 29 – 30. §-ai alapján dr. Kalas Tibornak, a Közigazgatási és Munkaügyi Kollégium kollégiumvezetőjének indítványára joggyakorlat elemzés céljából „A munkáltató kártérítési felelőssége összecszerúségének kérdései” vizsgálati tárgykört határozta meg.

A Joggyakorlat-elemző Csoport (a továbbiakban Csoport) 2018. március 19-én alakult meg, vezetője dr. Tallián Blanka tanácselnök, tagjai a Kúria Elnöke által kijelölt kúriai bírák: Dr. Tálné dr. Molnár Erika, dr. Suba Ildikó, dr. Hajdu Edit, dr. Magyarfalvi Katalin, dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna, dr. Zanathy János, dr. Farkas Katalin, dr. Tánczos Rita, dr. Stark Marianna, Szolnokiné dr. Csernay Krisztina, Salamonné dr. Piltz Judit.

A Csoport vezetője az alakuló ülést megelőzően beszerezte az alsóbb fokú bíróságok által a vizsgálat tárgyát képező ügyekben meghozott ítéleteket, és kigyűjtötte azokat a korábban meghozott eseti döntéseket és elvi határozatokat, amelyek értékelése indokolt.

A Kúria Elnöke döntésének megfelelően a Csoport tagjává váltak dr. Gál Attila (Kecskeméti Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság), dr. Tománé dr. Szabó Rita (Miskolci Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság), dr. Orosz Andrea (Közép-Dunavölgyi Közigazgatási és Munkaügyi Regionális Kollégium), dr. Szőke Zoltán (Észak-Dunántúli Közigazgatási és Munkaügyi Regionális Kollégium), dr. Rendeki Ágnes (Pécsi Törvényszék), dr. Gyulavári Tamás (Pázmány Péter Katolikus Egyetem), dr. Bankó Zoltán (Pécsi Tudományegyetem), dr. Berke Gyula (Pécsi Tudományegyetem), dr. Pál Lajos ügyvéd, dr. Lőrincz György ügyvéd. Az Országos Bírósági Hivatal Elnöke dr. Sütő Krisztinát delegálta.

Az alakuló ülésen elfogadott munkaterv alapján a kúriai bírák részjelentéseket készítettek,

amelynek összegzését a Csoport két ülésen vitatta meg. Ennek alapján készült el az Összefoglaló vélemény tervezete, amelyet a Kúria Közigazgatási és Munkaügyi Kollégiuma a 2018. június 25-ei ülésén elfogadott.

II. Elmaradt jövedelem

Az elmaradt jövedelem fogalma [a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. tv. (Mt.) 169. § (1) bekezdés] a vizsgált ítéletek többségében a törvénynek megfelelt.

Nem volt azonban tapasztalható a PK.44. számú állásfoglalás figyelembe vétele, továbbá az sem, hogy a bíróságok alkalmazták a 3/2014. (III.31.) KMK vélemény (a továbbiakban: KMK 1.) 3., 4. pontjait és a 6/2016. (XI.28.) KMK vélemény (a továbbiakban: KMK 2.) 6. pontját, amelyre a részjelentések is hiányosságként hívták fel a figyelmet. A Csoport véleménye szerint az említett KMK véleményeket a munkáltató egészségsértéséből eredő kártérítési felelősségén alapuló igények elbírálásakor megfelelően alkalmazni kell.

A szóban lévő jogcímű igény érvényesítését akadályozta egy ügyben a munkaszerződés azon kikötése, hogy a munkavállaló igényérvényesítése csak a munkaviszony megszűnésekor a saját költségén elvégeztetett orvosi vizsgálat esetén lehetséges. Ezt a bíróság – helyesen - érvénytelennek minősítette.

Alkalmazható az elmaradt jövedelemre vonatkozóan az az elv, hogy a munkáltató belső szabályzata nem korlátozhatja a munkáltató kártérítés megfizetésére irányuló kötelezettségét (EBH2016.M.12.).

Nem volt olyan döntés, amelyben a bíróság az Mt. 169. § (1) bekezdés alapján a távolléti díjat tekintette irányadónak. A bíróságok ehelyett az Mt. 177. § alapján alkalmazandó a Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. tv. (Ptk.) 6:528. § szerint jártak el, noha erről sok esetben az ítéletek semmilyen jogi okfejtést nem tartalmaznak.

Előfordult, hogy a kereseti kérelem kifejezetten a minimálbér alkalmazását tartalmazta, ennek a bíróság helyt adott (a károsult nem rendelkezett más jövedelemmel, csak a szülője ápolására tekintettel részére folyósított ápolási díjjal); az ítélet elemzése szerint e megoldás indokolása nem volt elégséges.

Volt olyan ítélet, amely szerint a bíróság figyelembe vette a baleseti járadék alapjául szolgáló

átlagkereset meghatározásáról és a járadék számítási módjáról szóló 1/2006. (V.22.) PK véleményyt, bár erre nem hivatkozott.

Az egyik ítéletben a bíróság – helyesen – azt fejtette ki, hogy az Mt. 169. § (1) bekezdése alapján nincs jelentősége annak, hogy a munkavállalót szak-, vagy segédmunkásként foglalkoztatták, mivel a számítás elvégzésénél a részére kifizetett összegeknek van jelentősége (a munkáltató csak a munkakörre hivatkozva nem tekintheti a követelt összeget eltúlzottnak).

Előfordult, hogy a döntés az elmaradt munkabérről azért nem tartalmazott indokolást, mert a munkáltató semmilyen ellenkérelmet nem terjesztett elő. Számos esetben tapasztalható azonban, hogy a döntés nem jelölte meg az Mt. 169. §-át, sem a Ptk. irányadó szabályát.

Helytálló az a döntés, hogy a bíróság a félnek a munkáltatónál betöltött munkaköre (betanított munkás), nem pedig a szakképzettsége (női ruha készítő) alapján határozta meg az elmaradt jövedelmét.

Kérdésként merült fel, hogy miként kell alkalmazni a Ptk. 6:528. § (5) bekezdését olyan pályakezdő fiatal esetén, aki a szakképzettségének megszerzését követően rögtön nem az ennek megfelelő munkakörben helyezkedik el. A bíróságok döntése szerint erre a körülményre hivatkozásra nem az elmaradt jövedelemnél, hanem a sérelemdíj címén előterjesztett igény esetén van lehetőség.

A Csoport álláspontja szerint a bizonyítási teher szabályai alapján vizsgálni kell, hogy a károsultnak volt-e lehetősége a szakképzettségének megfelelő munkakör betöltésére; amennyiben valamely okból ez a körülmény a jövedelemvesztésénél nem értékelhető, e munkakör hiánya a sérelemdíj összegszerűsége körében mérlegelendő.

Az egyik ügyben a hozzátartozó elmaradt vagyoni előnyként kívánta érvényesíteni az elhunyt hozzátartozóját megillető 40 éves jubileumi jutalom összegét. Függetlenül attól, hogy ennek 50 %-ára nézve a munkáltató elismerő nyilatkozatot tett, a Csoport megvitatta, hogy elmaradt vagyoni előny érvényesíthető-e, illetve az elmaradt jövedelembe beszámítható-e a jubileumi jutalom. Az egységes álláspont szerint ez a jogcímű igény, hasonlóan más elnevezésű külön juttatásokhoz, kártérítésként érvényesíthető.

Az egyik ügyben az elmaradt jövedelem megállapítása a közfoglalkoztatottként elért összeg alapján történt. Ennek Mt. 169. § (1) bekezdés szerinti indokolása elmaradt, a munkáltató az összecszerúségre nem tett érdemi nyilatkozatot.

A közfoglalkoztatottként elért jövedelmet a hatóság határozatában foglaltak és a létrejött szerződésben megjelölt határozott ideig (annak lejártáig) kell figyelembe venni azzal, hogy a károsult bizonyíthatja további közfoglalkoztatási szerződés vagy szerződések alapján megkereshető jövedelmét [a közfoglalkoztatásról és a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó, valamint egyéb törvények módosításáról szóló 2011. évi CVI. tv. 2. § (2) bekezdése].

Az egyik ügyben a munkavállaló a balesettel (káreseménnyel) összefüggő elhúzódó, illetve rögzült pszichiátriai panaszai miatt maga szüntette meg a kártérítésért felelős munkáltatónál fennállt munkaviszonyát. A bíróság a munkaviszony megszűnését követő időre azért nem ítelt meg elmaradt jövedelmet, mert a károsult „szüntette meg az okozati összefüggést”, ezért a munkáltatót nem terheli a kártérítés megfizetése. A Csoport véleménye szerint ilyen esetekben az okozati összefüggést kell bizonyítani szükség esetén orvosszakértő bevonásával.

Felmerült, hogy az elmaradt jövedelemben beszámítható-e olyan juttatás, amelyet a munkáltató a munkavállalói részére a káreseményt követően folyósít. A részjelentés szerint helyes volt az a döntés, hogy ezt az összeget – a károkozást megelőző igénybevétel hiánya miatt – nem kell figyelembe venni; ezzel ellentétes a Kúria ítélezési gyakorlatot tükröző Mfv.I.10.524/2006/3. számú döntése.

A Csoport azt az álláspontot fogadta el, hogy az Mt. 169. § (1) bekezdése mellett alkalmazni kell a Ptk. 6:528. § (5) bekezdését is, tehát a példabeli, valamint egyéb olyan esetekben, amikor számolni lehet a jövedelem jövőben bekövetkező változásával, a jövedelem kiesés meghatározásánál ez utóbbi jövedelmet is be kell számítani.

Amennyiben bizonyított, hogy a munkáltató a károsultnak a munkaviszonyra tekintettel egyéb vagyoni előnyt biztosító juttatásokat nyújtott a káresemény előtt (pl. gépkocsi, vagy mobiltelefon magáncélú használatára; a munkavállaló javára egészség- vagy nyugdíjpénztári befizetést teljesített), ezeket kérelem esetén ezen a jogcímen az elmaradt jövedelem kiszámításakor figyelembe kell venni.

Az egyik ügyben a bíróság azért utasította el a munkaviszonyon belüli keresetveszteség iránti igényt, mert az alperes előtti munkahelyén a felperes „feketén” dolgozott, az alperesnél pedig

alkalmi munkavállaló volt. Nem értékelte, hogy korábban a felperes rendszeresen jogszerűen szerzett jövedelemmel rendelkezett. Az ítélet elemzője vitatta a fenti álláspont helyességét. A Csoport állásfoglalása szerint (figyelembe véve a jogalapról készült összefoglaló véleményt, miszerint önmagában a munkaviszony fennállása időtartamának nincs kártérítési felelősséget kizáró vagy korlátozó szerepe) nincs jelentősége annak, hogy a káresemény előtt a károsult esetleg más munkáltatónál nem rendelkezett jogszerűen szerzett jövedelemmel, továbbá a kártérítésért felelős munkáltatónál végzett munka alkalmi jellege nem hat ki a kártérítés összegének meghatározására.

III. A munkaviszonyon kívüli elmaradt jövedelem jogszerűsége

Az elemzés tárgyát nem képezte olyan ítélet, amelyben a bíróság az Mt. 169. § (2) bekezdését alkalmazta volna (jogszerűen szerzett jövedelem; BDT2010.2363.II.).

IV. Elmaradt jövedelem vizsgálata

A vizsgált ítéletek között nem volt olyan, amelyik a károsult jövedelem kiesésének számítását, illetve a Ptk. 6:528. § (3) bekezdés átlagszámítási szabályát érintette volna. Azonban felmerült az a kérdés, hogy ezt a számítást a Munka törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvénytől (rég Mt) eltérően a Ptk. 6:528. § (3) bekezdés alapján miként kell elvégezni.

A Csoport álláspontja szerint zárt egy évet kell figyelembe venni oly módon, hogy abban ne szerepeljen töredék hónap.

Amennyiben tehát a káresemény pl. 2018. március 14-én volt, a vizsgálandó időszak 2017. március 1-jétől 2018. február 28-áig tart.

Az egyik elemzés szerint ha a munkabér forintból és devizaellátmányból tevődik össze, az utóbbi nem költségtérítés része – amelyet mérlegeléssel, illetve bizonyítás alapján javasol meghatározni – is értékelendő az elmaradt jövedelemnél. A bíróság az MK 143. számú állásfoglalást alkalmazta, amikor a tartós kiküldetésben lévő munkavállaló euróban fizetett bérét vette alapul (ez a kérdés felmerül a hozzátartozói kárigény elbírálásakor is). Ehhez tartozik annak értékelése, hogy a külföldi munkavégzés „nyugdíjba vonulásáig” vélelmezhető-e.

A Csoport álláspontja szerint az MK.143. számú állásfoglalás az Mt. alapján elbírálandó

ügyekre (azonosan a korábbi jogszabályok alá eső ügyekhez) alkalmazható; a fél bizonyíthatja, hogy meddig dolgozott volna külföldön.

Kizárólag külföldi pénznemben való marasztalásra akkor van lehetőség, ha a jövedelmet a károsult így szerezte meg. A károsult a bírói gyakorlat alapján nem igényelheti, hogy az elmaradt jövedelem kiszámításánál az alapul szolgáló átlagkereset magasabb legyen, mint amit a baleset előtt a teljesítménye alapján nem vitatottan keresett: BH2007.274., ez a jogelv az Mt. hatálya alatt is fenntartandó.

Jellemző hiányosság, hogy az ítéletekben nem szerepel a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. tv. (Pp.) 221. § (1) bekezdésének [illetve a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. tv. (új Pp.) 346. §-ának] megfelelő levezetés az elmaradt jövedelem számításáról, pl. az egyik ítéletből nem állapítható meg, hogy a károsult részesült-e cafeteria juttatásban, és azt a bíróság figyelembe vette-e, úgyszintén az ítéletek nem tükrözik a KMK 1.3. pontjának alkalmazását. Gyakori, hogy az összegszerű indokolás nem utal az Mt. 169. §-ára sem. Néhány elemzett ítéletnél megállapítható az összegszerűségről szóló döntés alapos indokolása, azonban ezeknél is hiányosságként kell említeni a bírói gyakorlatra (PK vélemények stb.) való utalás elmulasztását.

Sajátos eset, ha a károsult jövedelmét valamely természetbeni juttatás, pl. „szénjándóság” is képezi. Erre vonatkozóan fenntartandó a BH1995.683. számú eseti döntésben rögzített gyakorlat, amely szerint ezeket a járandóságokat az elmaradt jövedelemben be kell számítani [a nyugdíjas bányászok szénjándóságának pénzbeli megváltásáról szóló 145/1992. (XI.4.) Korm. rendelet 1. §].

Ezzel összefüggésben is felmerül a hivatalbóli bizonyítás lehetősége, erre utal az egyik elemzés a KMK 2.5. pontját említve (nincs helye hivatalbóli bizonyításnak). Ez nem ellentétes a PK 44. számú állásfoglalással (a bíróság a kártérítés módjának meghatározásánál nincs kötve a felek kérelméhez).

Egy további ügyben kifejtett helyes álláspont szerint elmaradt jövedelem iránti igénynek akkor van helye, ha a káresemény utáni jövedelem nem éri el a káresemény előtti.

A balesetkor súlyos sérüléseket szenvedő munkavállaló elmaradt jövedelmének számításánál

igazságügyi orvosszakértői vélemény alapján a bíróság figyelmen kívül hagyta – helyesen – a károsult máshonnan (utóbb) megtérült jövedelmét, mivel azt rendkívüli munkateljesítménnyel érte el [Mt. 169. § (3) bekezdés, Ptk. 6:528. § (6) bekezdés].

Kiemelendő, hogy a bíróságnak a „jelentős erőmegfeszítésből eredő jövedelem” iránti kereseti kérelemről szóló döntését is meg kell indokolnia. Rendkívüli munkateljesítmény értékelésénél fenntartandó az EBH 1999.56. számú elvi határozatban lévő elvi megközelítés: „A kár kiszámításánál a baleset előtti keresetből kell kiindulni, de vizsgálni kell a kártérítés megállapítása után felmerült körülményeket ... tisztázni kell, hogy a felperes ... munkaképesség-csökkenése járt-e keresetvesztéssel, esetleg annak folytán, hogy bizonyos megtérült munkabért a sérült rendkívüli munkateljesítménnyel ért el.”

A rendkívüli munkateljesítményt – miként ez kitűnik az egyik elemzett döntés helytálló indokolásából – a ház körüli munkák végzésénél is értékelni kell.

Szakirodalmi vélemények szerint rendkívüli munkateljesítmény akkor is megállapítható, ha a jövedelmet a károsult jelentős többlet–munkaidő útján (pl. napi 8 óra helyett napi 12 órai munkavégzés) éri el. Ezzel a Csoport egyetértett.

A rendkívüli munkateljesítménynél figyelembe kell venni a BDT 2011.2449.I. pontját: „A rendkívüli munkateljesítmény eredményeként elért jövedelem nem szolgál önálló járadék alapjául. Az így megszerzett jövedelmet ... figyelmen kívül kell hagyni annak érdekében, hogy a károsult többlet erő kifejtése révén a károkozó ne kerüljön kedvezőbb helyzetbe”. Azonban, ha a károsult a rendkívüli munkateljesítménnyel elért jövedelem figyelmen kívül hagyása mellett is magasabb jövedelemre tesz szert, mint a balesetet megelőzően, nincs helye járadék megállapításának (BDT 2011.2533.).

Amennyiben a munkavállalónál nem jelentkezik jövedelemvesztés a többlet erő kifejtéssel elért keresetrész levonása után, annak tényét, hogy a káresemény után a munkáját ereje megfeszítésével képes ellátni, ilyen hivatkozás esetén a sérelemdíj összegszerűségének meghatározásakor lehet értékelni.

V. Kizárólag munkavégzés esetén járó juttatások megtérítése

Mindkét e tárgykörben elemzett ítélet a külföldi munkavégzés esetén devizában nyújtott költség megtérítéséről rendelkezett, egyéb, illetve juttatások megfizetéséről szóló határozatot nem terjesztettek fel joggyakorlat-elemzés céljából.

Az egyik ügyben az elemző vitatta a bíróság álláspontjának helyességét, mivel a marasztalás a teljes „ellátmány” erejéig történt, holott a valuta csak egy része minősülhet munkabérnek, a másik része a költségek fedezetéül szolgál. Erre nézve bizonyítás nem folyt, és nem alkalmazták a KMK 2. véleményét, az MK 143. számú állásfoglalást, és a Ptk. 6:528. §-át. Az elemzés megállapításával a Csoport egyetértett, mindezeket ilyen ügyek eldöntésénél alkalmazni kell.

A másik ügyben euró alapulvételével történt meg a munkáltató általános kártérítésben való marasztalása, a bíróság alkalmazta az MK 143. számú állásfoglalást.

A Csoport véleménye szerint a kártérítést abban a pénznemben kell megállapítani, amelyben az felmerül, pl. külföldön történő ápolás esetén a költségben marasztalás is külföldi pénznemben történik. Ehhez igazodva ugyanilyen feltétellel általános kártérítés is megállapítható külföldi pénznemben (pl. ha a költség bizonyosan külföldön merül fel, de az összege valamely okból pontosan nem állapítható meg).

VI. Természetbeni juttatások, dologi kár

Természetbeni juttatások ellenértéke címén előterjesztett kereseti kérelem és erről szóló döntés nem szerepelt a felterjesztett ítéletek között.

A ruházatban esett kár iránti igényt mint dologi kárt az egyik ügyben a bíróság elutasította. A döntés indokolása szerint a sérülés úgy következett be, hogy a károsult levette a munkáltató által biztosított kabátot, ennek hiányában a ruházat nem sérült volna.

Egy további ügyben a károsult azt állította, hogy a balesetben megsérült a saját bakancsa és nadrágja, ezek helyett újat kellett vennie. Az erről lefolytatott bizonyítási eljárás eredménytelen volt, nem lehetett megállapítani, hogy a munkáltató biztosított-e munkaruhát, a bíróság ezt a kereseti kérelmet elutasította.

A helyes álláspont szerint a munkáltatónak kellett volna bizonyítania a munkaruha biztosítását, a bizonyítási teher törvénynek megfelelő alkalmazása esetén egyértelmű lett volna, hogy ki viseli a bizonyítatlanság következményeit.

A dologi kár megtérítésére az Mt. 170. § (2) bekezdését kell alkalmazni azzal, hogy ha a dolog értékcsökkenés nélkül kijavítható, a javítási költséget lehet kárként érvényesíteni.

VII. Költségek megtérítése

A költségek megtérítéséről az Mt. és a Ptk. sem tartalmaz kifejezett szabályt. A kártérítésért felelős munkáltató ezen a jogcímen a teljes kártérítés elve és a Ptk. 6:522. § (2) bekezdés a) és c) pontja alapján marasztalható.

A vizsgált ítéletekben az elemzők nem tapasztaltak az évtizedes bírói gyakorlatba ütköző, illetve külön elemzést igénylő jogi indokolást a tipikusnak nevezhető jogcímen meghozott döntéseknél. Ezek – a teljesség igénye nélkül – a károsultak ápolási költsége, háztartási kisegítő költsége, otthoni tartózkodással szükségképpen összefüggő többlet-rezsi költség, a károsult ápolásával, gondozásával összefüggő beruházások (pl. fürdőszoba átalakítása) költsége, a sérült által egyébként elvégzett és elvégezhető munkákért idegen munkaerőnek kifizetett díjazás (kertgondozás, ún. mezőgazdasági kár, háztartási munkák, építkezés stb.), a szabadidő korábbtól eltérő eltöltésével szükségképpen együtt járó költségek, gyógyszerköltség, gyógyászati segédeszközök megvásárlása, gyógytorna, közlekedési költség, élelemfeljavítás, temetés költsége stb.

Összefoglalóan megállapítható, hogy a bíróságok ezekről az igényekről a szükséges bizonyítást – számos esetben szakértők bevonásával – lefolytatták, más bizonyítási eszközöket is (tanú) igénybe vettek. Az egyik ügyben pl. - helyesen – mivel az orvosszakértő azt állapította meg, hogy a munkahelyi balesettel összefüggésben csak nyolc napig volt indokolt a gyógyszerek alkalmazása, a továbbiakban azt a természetes kórokú betegség miatt kellett megvásárolni. Ezért a bíróság a szakértői vélemény alapján kötelezte a munkáltatót a gyógyszerköltség megfizetésére (figyelembe véve a sérült vétkes közrehatásának megállapított mértékét).

Általában megállapítható, hogy a kármegosztás arányát a költségeknél és egyéb más jogcímű marasztalásoknál is alkalmazni kell.

A házastárs, egyéb hozzátartozó által végzett munka, ha azt ellenérték nélkül végzik, nem szolgálhat a kártérítésért felelős munkáltató javára. Ez a helyes, jövőre nézve is irányadónak tekintendő bírói gyakorlat több elemzett ítéletben is megjelenik: „... önmagában a segítség szívességből történő nyújtása nem eredményezheti az alperes ... mentesülését”. Ennek ellenértékét a bíróságok rendszerint szakértő igénybevételével állapítják meg (pl. vizsgálják a károsult fizikai munka végzésére való képességét és az indokolt kerti munka időszükségletét). Az egyik vizsgált ügyben azonban – tévesen – a bíróság azért utasította el a rokoni segítség ellenértékére előterjesztett követelést, mert azt a sérült családja „visszasegítette”. Ez a döntés azért téves, mert a viszont-szolgáltatásnak is van pénzben kifejezhető értéke.

A társadalombiztosítás által finanszírozott gyógytornán felül „magán” gyógytornát is igénybe vevő sérült esetén a bíróságok által meghozott ítéletek helyt adtak az összegszerűségében nem eltúlzott keresetnek, amelyet az elemző is helyesnek talált. Nem zárható ki kártérítés iránti igény érvényesítése az ún. állami költségterítésen felül: gyógyászati segédeszköz (művégtag) térítési díja, amely esetleg jobb minőségű a társadalombiztosítás által nyújtottnál; magánorvos által nyújtott pszichiátriai kezelés az orvosszakértő által igazolt maradványállapot felszámolása céljából; külföldön ápolat sérült látogatási költsége; külföldi kórházi tartózkodás költségei, pl. élelemfeljavítás költsége, stb. ezek indokoltságát bizonyítani kell, a marasztalási összeg pedig nem irányulhat a kellő mértéktartást meghaladó igények kielégítésére.

Sajátos bizonyíték – értékelést tükröz az egyik ítélet, amely szerint az ápolási költséget csak az orvosszakértő véleménye alapján lehet megállapítani, mivel „a tanúvallomások nem állíthatók szembe az orvosszakértő véleményével”. A Csoport megítélése szerint a bizonyítékoknak nincs előre meghatározott bizonyító ereje [az ügyben még irányadó Pp. 206. § (1) bekezdés], továbbá a költség indokoltsága szakértővel, felmerülése pedig tanúvallomással bizonyítható.

Az egyik ügyben a bíróság a gyógyszer számlák hiánya miatt, továbbá azért utasította el a gyógyszerköltség iránti igényt, mert a tanúvallomások ellentmondásosak voltak arról, hogy ténylegesen hányszor adott be injekciót a károsult otthonában az ápolónő.

Az elemzés szerint a helyes eljárás a bizonyítási teherről való megfelelő tájékoztatás lett volna (a háziorvos pl. bizonyíthatta volna az injekció szükséges számát, és a költség számla nélkül is megállapítható). A Csoport ezzel – a szabad bizonyítás elvének hangsúlyozásával – egyetértett.

Amennyiben a sérült súlyos és végleges egészségkárosodást szenved, a bíróságok indokoltnak találtak tipikustól eltérő költséget is, pl. az internethasználat költségét, számítógép beszerzését, mivel ez maradt a károsult számára a külvilággal való érintkezés egyetlen módja. Hasonló okból megalapozott lehet egy tv készülék beszerzési költségének megtérítése is. E döntéseket a Csoport helytállónak találta.

Számos ügyben érvényesítettek közlekedési költség iránti igényt. Erre vonatkozóan a Csoport fenntartja az ítélkezési gyakorlatot rögzítő BH2007.424. számú döntésben lévő iránymutatást (az indokolt gépjárműhasználat költségét meg kell téríteni; a károsult nem köteles a járművet a kártérítési járadékából megvásárolni).

Megfelelő, aggálytalan bizonyíték alapján a bíróságok – helytállón - a sérülés miatt közforgalmú közlekedést időlegesen, vagy véglegesen igénybe venni nem képes sérült számára általában megállapították a követelés megalapozottságát (pl. orvosi kezelésre utazás taxival), e címen járadék megállapítása is megtörtént (gépjárműhasználati járadék).

Az egyik ügyben a bíróság a gépjármű beszerzésével és fenntartásával összefüggő igénynek helyt adott, azonban ebből levonta az éves tömegközlekedés költségét, mivel a sérült a baleset hiányában közlekedett volna a munkahelyére (autóbusszal). A Csoport ezt a levonást nem találta helyesnek, ilyen bírói gyakorlat nincs.

Az elemzés nem találta helyesnek azt a munkáltatói álláspontot sem, amely szerint a „legolcsóbb” gépkocsi ellenértékét kell megtéríteni.

A Kúria egyik határozatában (Mfv.I.10.317/2004/2., BH2005.404.) már kifejtette, hogy a gépkocsi vásárlásánál, vagy cseréjénél az összes körülményt mérlegelni kell, ideértve a személygépkocsi biztonságos vezetéséhez fűződő egyéni és közérdeket [Mt. 177. § alapján

irányadó Ptk. 6:522. § (2) bekezdés c) pont]. Ezt az álláspontot a Csoport fenntartotta.

A szóban lévő kártérítési összeg továbbá nem csökkenthető azon a címen, hogy a sérült a gépkocsi használatát esetenként átengedi a hozzátartozóinak (BH1984.376.). Annak sincs jelentősége a megőrzendő bírói gyakorlat szerint, hogy az indokoltan beszerzett gépjármű vezetésére a sérült nem képes, azonban van olyan hozzátartozója, aki jogosítvánnyal rendelkezik, és elvégzi a szükséges szállítást.

Több ítéletben előfordult, hogy a bíróságok helyt adtak az ún. „szívességi csomag” címén felmerült költség iránti igénynek. A bírói gyakorlat abban változatlan, hogy az egészségügyi dolgozóknak juttatott hálapénz kártérítés címén nem érvényesíthető. A Csoport megítélése szerint az ezt nyilvánvalóan felváltó „szívességi csomag” iránti követelés nem fogadható el.

A károsult által felvett banki kölcsön visszafizetésével kapcsolatos költség iránti igény elbírálásakor vizsgálni és értékelni kell a károsultnak a kölcsön visszafizetésére való képességét. A kártérítési felelősség olyan költségekért állhat fenn, amelyek okozati összefüggésben vannak a káreseménnyel, pl. a kölcsön visszafizetésére való képesség átmeneti hiánya folytán felvett újabb kölcsön költsége [Ptk. 6:522. § (2) bekezdés c) pont].

VIII. A munkavállaló hozzátartozójának a károkozással összefüggésben felmerült kára

A hozzátartozók személyi köre az Mt-ben és a Ptk-ban azonos [Mt. 294. § (1) bekezdés b) pont, Ptk. 8:1. § (1) bekezdés].

A Csoport álláspontja szerint a károsulttal vagyonszövetségben élő hozzátartozónak a károsult ápolásával, gondozásával, szállításával, továbbá fogalmilag az ő személyéhez kötött tevékenységekhez közvetlenül kapcsolódó kárait – ideértve az ellenérték nélkül nyújtott ápolás, gondozás stb. miatt felmerült kárát – a károsult közvetlenül érvényesítheti. Ehhez a károsult engedményező nyilatkozata és a hozzátartozó perben állása nem szükséges. Ettől eltérően a hozzátartozó egyéb kárait, pl. az ápolás miatt kiesett jövedelem iránti igényét önállóan, a perben félként érvényesítheti.

Harmadik személy ellenérték fejében nyújtott szolgáltatása miatt felmerült kárt – mivel az

nála merült fel – a károsult érvényesítheti.

A hozzátartozó részéről felmerült indokolt költségekről irányadóak – ismétlés nélkül – a VII. pontban kifejtettek.

Irányadó a bírói gyakorlatot tükröző BDT2003.906. számú döntés, amely szerint a munkáltatónak a munkavállaló hozzátartozójával szembeni felelőssége járulékos jellegű, tehát előfeltétel, hogy a felelősség a munkavállaló vonatkozásában fennálljon.

A VIII. pontban foglaltakkal összefüggésben az elemzett ítéletek alapján az ítélkezési gyakorlat a tartást pótló járadék tárgykörében vet fel kérdéseket.

Több elemzés utalt arra, hogy az ítéletek indokolásában nem szerepelnek a Ptk. irányadó szabályai és a PK állásfoglalások, általában a polgári jogi ítélkezési gyakorlat.

Az egyik ügyben a házastárs érvényesített tartáspótló járadék iránti követelést a házastársának az Mt. hatálya alatt a foglalkozásának gyakorlásával összefüggő, 2015-ben bekövetkezett halála miatt [2012. évi LXXXVI. törvény a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti rendelkezésekről és törvénymódosításokról (Mth.) 10. §]. Az ügyben meghozott ítélet jogi indokolását megvitatva a Csoport arra a következtetésre jutott, hogy a tartáspótló járadék összegének helyes megállapításához figyelembe kell venni az elhunyt és a járadékot igénylő sérelem előtti jövedelmét, ideértve tartásra jogosultak (pl. kiskorú gyermek) számát, és mindezek sérelem előtti életszínvonalát. A tartáspótló járadékot a sérelem után meglévő jövedelmek alapulvételével, mérlegeléssel, tehát nem csupán az összegszerű számítás alapján úgy kell megállapítani, hogy a káresemény előttihez megközelítőleg hasonló életszínvonalat biztosítsa. Értékelni kell az eset egyedi körülményeit, pl. azt, hogy az elhunytnek volt-e olyan tevékenysége, amely miatt a bevételének egy részét nem a tartáspótló járadékra jogosultak és a saját megélhetése biztosítására fordította.

Az özvegyi nyugdíjra vonatkozóan továbbra is alkalmazható az EBH2008.1769. számú elvi határozat, amely szerint az elhunyt házastárs után kapott özvegyi nyugdíj igénybevétele nem jelent kárnszerzést.

Az özvegyi nyugdíjra való jogosultság feltételeiről, illetve ezeknek a kártérítés iránti

követeléssel való összefüggéséről fenntarthatóak a BH2002.77. számú döntés elvi megállapításai (az ellátás levonása a kártérítés összegéből; a juttatásnak a balesettel – káreseménnyel – való összefüggése: ha a károsult munkavállaló a balesete, az ezzel összefüggő rokkantsága hiányában nem lenne jogosult özvegyi nyugdíjra, a juttatást a balesettel összefüggésben lévőnek kell tekinteni).

A gyermek és a szülő által érvényesített járadékigényekről az elemzések tapasztalatai a következők.

Az egyik ügyben egy külföldi munkavégzés során elszenvedett halálos kimenetelű munkahelyi baleset miatt a házastárs és a gyermekek is tartást pótló járadék iránti igényt jelöltek meg. A járadékok összegét a bíróság úgy számította ki, hogy figyelembe vette az elhunyt saját létfenntartására fordított összeget, azt, hogy a család kiadásait – a házastárs munkaviszonyának hiánya miatt – is ebből fedezték, továbbá hogy az elhunyt a rászoruló szülőjének rendszeresen pénzbeli támogatást nyújtott. Ezért az elhunyt keresetéből levonta a saját létfenntartására fordított összeget, a szülőjének nyújtott támogatást és a lakhatási költségnek a túlélő házastársra eső részét. Megállapította a gyermekekre eső igazolt költségeket, és rögzítette, hogy a néhai mennyit fordított a gyermekeire. Ebből levonásba helyezte az árvaellátás összegét, de nem vonta le a PK 47. számú állásfoglalás szerint a családi pótlékot.

Megállapította, hogy a túlélő házastárs nem tett eleget a családjogi kötelezettségeinek, nem bizonyított semmilyen erőfeszítést a munkahely megszerzésére a gyermekek szükségleteinek biztosítása céljából. Ezért a bíróság az irányadó minimálbér alapján levonta az általa gyermekenként megállapított 13.000 forintot.

A Csoport a Ptk. 6:529. § (2) bekezdés alapján a döntést nem találta helytállóknak. A gyermekek mint önálló jogosultak számára a törvény nem ír elő kárenyhítési kötelezettséget, tehát a terhükre nem lehet figyelembe venni, hogy a tartásukért felelős másik szülő esetleg a kárenyhítési kötelezettségét neki felróhatóan elmulasztotta. Ettől eltérően a munkáltatótól tartáspótló járadékot igénylő túlélő házastárs (másik szülő) járadéka összegszerűségének elbírálásakor vizsgálni kell a kárenyhítési kötelezettség teljesítését. A tartáspótló járadék iránti igények elbírálásakor figyelembe kell venni a Ptk. 6:529. §-át, a rokonságról szóló rendelkezéseket (pl. Ptk. 4:196. §), a PK 46. és 47. számú állásfoglalásokat. Vizsgálni kell – a már kifejtetteknek megfelelően - a károsult önhibáját, ideértve a jövedelemszerzését és a neki

járó ellátások érvényesítését, az életszerűség követelményét, a károsultak szükségleteit, a felek méltányos érdekeit.

IX. A kártérítés összegének kiszámítása

Az Mt. 172. § (1) bekezdés c) és d) pontjára vonatkozó megállapításokat az elemzett ítéletek nem tartalmazzák, ilyen tartalmú jogi okfejtés egyébként is ritkán jelenik meg a döntésekben.

Számos ítélet elemzése tartalmaz megállapításokat az Mt. 172. § (1) bekezdés a) pontjával és a (2) bekezdéssel kapcsolatban.

E jogszabályok alkalmazásánál irányadó a PK 35. számú állásfoglalás (a baleseti járadék alapjául szolgáló átlagkeresetnek a nyugdíjjáradékkal való csökkentéséről), a PK 46. számú állásfoglalás (a baleset előtti átlagkereset és a társadalombiztosítási ellátás között mutatkozó különbözetről), az 1/2006. (V.22.) PK vélemény I. pontja (a baleseti járadék alapjául szolgáló átlagkereset meghatározásáról), amely irányadó a lejárt keresetvesztés iránti igény vizsgálatánál is.

Alkalmazni kell továbbá a fentiekkel lényegében azonos tartalmú BDT 2010.2363. III. pontjába foglalt megállapításokat.

A II. pontban kifejtetteknek megfelelően alkalmazni kell a KMK 1. és KMK 2. véleményeket, ezen belül a KMK 2.4. pont b) pontját, amellyel összefüggésben meg kell állapítani a társadalombiztosítási ellátások bruttó összegét is.

Fenntarthatóak az MK 32. állásfoglalás elvi megállapításai, különösen az az okfejtés, amely szerint „... valamennyi kártérítést csökkentő összeget – és így a társadalombiztosítási ellátásokat is – csak a kármegosztást megelőzően, a teljes kárból, a teljes elmaradt jövedelemből lehet levonni. A kármegosztásra ... ezután kerülhet sor”.

Az átlagkereset fogalmát egyébként az Mt. nem alkalmazza, azonban az idézett elvi iránymutatások e nélkül is értelmezhetők.

Az elemzett ítéletekben a bíróságok fent említett elvi iránymutatásokra ritkán utaltak, és előfordult ezekkel ellentétes döntés is.

Helyesen állapította meg az egyik ítélet a keresetveszteség összegét, mivel a károsult munkaviszonyának megszűnésekor kapott munkabér bruttó összegét viszonyította a baleseti járadék bruttó összegéhez, noha nem említette – bár az elemző szerint erre szükség lett volna – az 1/2006. (V.22.) PK véleményyt.

Az egyik elemzés tárgyául szolgáló ügyben a bíróság a keresetveszteség megállapítását nettó összegben végezte el. Az elemző szerint téves a megelőző egy évben elért és a havi átlagkereset nettó összegű meghatározása, továbbá az is, hogy a bíróság a havi nettó átlagkeresetből levonta a rokkantsági ellátás összegét, és ezt szja-val növelte. Ez a megoldás ellentétes a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. tv. (Szjtv.) 1. § (3) és (9) bekezdésével, továbbá teljesen figyelmen kívül hagyta a KMK 1. és KMK 2. véleményyt, ezen kívül nem állapítható meg a nettósítás módja sem. Téves az a számítás, amely a személyi jövedelemadóval való növelésre vonatkozik. Ez a döntés ellentétes az 1/2006. (V.22.) PK véleményben foglalt iránymutatással, amely az Mt. hatálya alá tartozó járadékok számítására vonatkozóan is irányadó.

A KMK 1. 4. b) pontja szerint, a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. tv. (Tbj.) 21. § c) pontja, valamint az Szjtv. 1. § (9) bekezdése miatt a megállapított járadékból a személyi jövedelemadót nem kell levonni.

Az Mt. 172. § (1) bekezdés a) pontja alapján helyes az a döntés, hogy az orvosszakértő véleményével alátámasztott időpontig a káreseménnyel összefüggésben lévő táppénzes állomány időszakát (és összegét) kell figyelembe venni.

Az elmaradt jövedelem megállapításánál ki kell térni a jövedelem egyes jogcímeire.

Az Mt. 172. § (1) bekezdés a) pontjával összefüggésben is hangsúlyozni kell a BH 2002.77. számú döntésnek a hozzátartozók káránál már említett megállapítását, hogy különbséget kell tenni a balesettel összefüggő, és az attól független társadalombiztosítási ellátások között.

Az Mt. 172. § (1) bekezdés b) pontjával összefüggő egyik elemzett döntés szerint a bíróság nem értékelt – a Csoport szerint helyesen - a károsult terhére az öregségi nyugdíjkorhatár elérése ellenére a nyugdíj hiányát (hiányzott a szükséges szolgálati idő). Ennek vizsgálata általában nem tartozik a kártérítés iránti per elbírálásához.

A Csoport vizsgálta az egyik ügyel kapcsolatban, hogy valamely állam által nyújtott támogatást, pl. a fiatal mezőgazdasági termelők indulásához nyújtott összeget megkeresett jövedelemként figyelembe kell-e venni az Mt. 172. § (1) bekezdés b) pont alkalmazásánál. Az egységes álláspont szerint azt kell értékelni, hogy az ilyen jellegű támogatást a károsult magánszemélyként kapta-e, ha igen, van-e ennek olyan része, amelyet a maga számára „kivehet”. Ezt az adott ügyben irányadó jogszabályokon alapulva, szakértői vélemény figyelembe vételével lehet megállapítani.

A Csoport álláspontja szerint olyan korábbi eseti döntésekben (BH 1979.87., 2004.207.) lévő iránymutatások nem irányadóak, amelyek a kárenyhítési kötelezettség teljesítését a korábbi társadalombiztosítási szabályok alapulvételével értékelték. A munkavállalás, átképzés vizsgálatkor a munkavállaló egyéni körülményeit és az elhelyezkedési lehetőségeket kell értékelni.

A Csoport egybehangzóan úgy foglalt állást az irányadó bírói gyakorlat alapján, hogy az orvosi kezelésnek való alávetés, tekintetben a kárenyhítési kötelezettség teljesítésének vizsgálata orvosszakértői vélemény alapján lehetséges.

Az elmaradt jövedelem kialakulásánál az egyik elemzés utal a jövőbeni esetleges változások figyelembevételére, de ezt a károsult eredményes bizonyításához köti (BH1995.29.II.).

Az elvárhatóan megkeresett jövedelem összegét az egyik ítéletben a bíróság a minimálbér levonásával állapította meg, mert a károsult a felajánlott, megfelelő munkakört (örportás) nem fogadta el, továbbá nem mutatott komoly elhelyezkedési szándékot csupán azzal, hogy kilencszer ugyanannál a munkáltatónál kísérelt meg elhelyezkedni. A bíróság utalt továbbá a károsult önéletrajzára, amely kiemelte a meglévő egészségkárosodásait.

Egy további ítéletben a bíróság az elmaradt jövedelem megállapításakor helytállóan hagyta ki a munkanélküliség időszakát, mivel a károsult a munkakörébe tartozó munka végzésére ekkor bizonyítottan alkalmas volt.

A Csoport véleménye szerint a károsultat valós, hiteles kárenyhítési (elhelyezkedési) kötelezettség terheli azzal, hogy a szakképzettségéről, az egészségi állapotáról, egyéb

körülményeiről az Mt. 6. §-a alapján köteles tájékoztatást adni. A kárenyhítési kötelezettségét az igazoltan keresőképtelen állapota időtartamának figyelmen kívül hagyása mellett kell vizsgálni.

A káresemény miatt a munkakörének ellátására már csak csökkentett mértékben képes károsult eleget tesz a kárenyhítési kötelezettségének, ha csak alkalmi munkát vállal, mivel bizonyítottan csak erre van lehetősége [Ptk. 6:525. §, Mt. 172. § (1) bekezdés b) pont].

Az elemzések egységesek abban, hogy a kárenyhítési kötelezettség elmulasztásának bizonyítása a munkáltatót terheli, ideértve az összecszerúséget is [Pp. 164. § (1) bekezdés, új Pp. 265. §].

Néhány ügyben merült fel valamely biztosítás alapján kifizetett összeg figyelembe vétele. A Csoport megítélése szerint a vagyoni kár összegéből csak azt lehet levonni, amit a vagyoni típusú kárra tekintettel fizetett ki a biztosító. A biztosítási összeg pedig csak a perben álló fél esetében vonható le (BH2008.313.).

A károsult az igényét a biztosítás keretei között a biztosítóval szemben is érvényesítheti. Ez azonban nem zárja ki, hogy az így kifizetett összeg beszámításával a (további) kárt a munkáltatóval szemben érvényesítse (BH2001.246.).

Egy elemzett ügyben merült fel az összecszerúséget is nyilvánvalóan érintő Mt. 167. § (3) bekezdés alkalmazása. A munkáltató rendkívüli méltánylást érdemlő körülményei alapján kérte a kártérítés mérséklését. A bíróság ennek hallgatólag nem adott helyt, az elutasítást nem indokolta. Ez az adott ügyben még irányadó Pp. 221. § (1) bekezdésébe ütközött.

A kártérítés összege megállapításakor a beszámításnál irányadó a PK 34. számú állásfoglalás (a visszakövetelés, túlfizetés, beszámítási jog gyakorlása) esetén. Figyelembe kell venni továbbá az 1/2011. (VII.5.) PJE határozatot a kártérítési perben a kötelezettnek a kár bekövetkezése utáni elő- vagy részteljesítései bíróság általi elszámolásának szabályairól.

X. Járadék megállapítása

A járadék megállapításánál megfelelően alkalmazandók az II. - IV., VI. - IX. pontig tartó részekben kifejtettek. Alkalmazni kell az alábbi MK, illetve PK állásfoglalásokat, PK

véleményt, PJE határozatot: MK 32., MK 111., MK 143., PK 34., PK 35., PK 46., PK 47., PK 48., PK 52. számú állásfoglalás, 1/2006. (V.22.) PK vélemény, 1/2011. (VII.5.) PJE határozat.

Az alkalmazandó PK állásfoglalások Salamonné dr. Piltz Judit bíró által készített összefoglaló ismertetését a melléklet tartalmazza.

A vizsgált ítéletekből megállapítható, hogy a károsult részére általában keresetveszteségi járadék, illetve egyes költségek járadékként történő megállapítására, a hozzátartozók részére pedig tartáspótló járadékban való marasztalásra került sor. A járadékok összegének megállapításához a bíróságok helyesen esetenként és szükségszerűen széles körű bizonyítási eljárást folytattak le (pl. orvosszakértő igénybevétele annak megállapításához, hogy a sérültnél milyen maradványállapot keletkezett, ez milyen munkák elvégzésében akadályozza, a kiesett, illetve kieső munkája pótlásához milyen összegű indokolt kiadása keletkezett; megállapítható-e részéről rendkívüli erőfeszítés stb.).

Bizonyítást kell lefolytatni arról, hogy a jövőben esedékes keresetveszteségi járadék iránti igény megalapozott-e arra tekintettel, hogy a munkaviszonyát a sérült maga szüntette meg a kártérítésért felelős munkáltatónál. Ennek hiányában ugyanis a táppénzes állomány lejártát követően a munkáltatónak kötelessége lett volna az egészségi állapot vizsgálata és esetlegesen más munkakör felajánlása, vagy a munkaviszony megszüntetése.

A járadék kérdéskörénél is említendő a káreseményt követően a munkáltató által bevezetett (új) juttatás figyelembevétele. A költségek jövőre nézve járadékszerű érvényesítésénél kártérítést csökkentő tényezőként jöhet szóba pl. a rehabilitációs költségeknél a társadalombiztosítás által finanszírozott ellátás értéke. Ilyen tényezőnek minősül továbbá, ha a károsult nem fogadja el változatlan bérezés mellett a munkáltató által felajánlott megfelelő (takarító) munkakört. Az egyik ügyben pl. a törvényszék – helytállóan - azért utasította el (kizárólag) a jövőbeli keresetveszteség iránti kereseti kérelmet, mert az orvosszakértő által is megfelelőnek tartott munkakört a károsult elfogadható indok nélkül utasította vissza (a munkatársak ellenséges viselkedésére és arra hivatkozva, hogy ők nem hívták fel telefonon).

Több elemzés tartalmazza, hogy a bizonyítási teherről szóló megfelelő tájékoztatás a járadékok iránti igényeknél is elmaradt, illetve hiányos volt. A bíróságnak tájékoztatást kell nyújtania arról, hogy a károsult bizonyítási terhe kiterjed arra, hogy milyen lényeges tények alapján kéri a járadék összegének meghatározását, pl. kiket jelöl meg összehasonlító

munkavállalóként, mivel bizonyítja a külföldi pénznyben kapott munkabéréből képzett megtakarításait, milyen időtartamban indokolt a gondozó igénybevétele stb. [Pp. 164. § (1) bekezdés, új Pp. 265. §].

Több ügyben előfordult, hogy a munkavállaló a járadékát állapotrosszabbodás miatt kérte. Az egyik elemzett ítélettel az elsőfokú bíróság megítélte a havi keresetveszteségi járadékot, azonban a döntés az összegszerűségről semmilyen indokolást nem tartalmaz, továbbá nem állapítható meg, hogy a járadékot melyik törvény (rég Mt., Mt.) alapján ítélte meg a bíróság. Vélelmezhető a tévedés, a helyes jogszabályalkalmazás az Mt. 177. § és a Ptk. 6:527. § lett volna. Az ítéletben a bíróság a fentiekből következően nem alkalmazta az Mth. 10. §-át.

A járadék megállapításáról szóló döntéseknél is több esetben rögzíthető az összegszerűség indokolásának hiányossága nemcsak a számítás levezetése, hanem az alkalmazott jogszabályok tekintetében is. Mindehhez kapcsolódik, miszerint a bíróságok figyelmen kívül hagyták a KMK véleményeket, az 1/2006. (V.22.) PK véleményt. Ehelyütt is említést érdemel az a nem helytálló döntés, amellyel a bíróság a kárenyhítés körében a bizonyítási terhet tévesen a károsult munkavállaló részére állapította meg.

A jövedelemkiesés vizsgálatánál, a pályakezdő jövőben esedékes járadéka megítélésénél is, a Ptk. 6:528. § (5) bekezdése alapján kell figyelembe venni azt a jövőbeli változást, amelynek bekövetkezésével számolni lehet.

Az újabb szolgálati idő megszerzését (újabb munkavállalással) és azt, hogy ez valamely társadalombiztosítási ellátásra is kihat, a perben az alkalmazandó eljárásjogi szabályok figyelembevétele mellett lehet értékelni.

A járadékra való jogosultságot nem érinti az öregségi nyugdíjkorhatár betöltése, az erről szóló BH1990.120. számú döntést a Csoport fenntarthatónak ítélte azzal, hogy ettől eltér a járadék emelésének kérdése.

Néhány elemzett ítéletben merült fel az igény érvényesítéséről történt lemondás, illetve a lejárt kártérítés összegéről a felek által megkötött egyezség értékelése.

Az egyik döntés szerint ha a felek a megállapodás megkötésekor ismert körülmények alapján

egyezségre jutottak, bizonyított változás esetén vizsgálható az újabb igény (pl. járadék felemelés) megalapozottsága a Ptk. 6:530. § és az ítélkezési gyakorlat szerint.

Egy további ítéletben a törvényszék helytállóan döntött a munkavállaló balesetet követően a baleseti jegyzőkönyvben tett nyilatkozata értékeléséről, miszerint „nem kíván kártérítési igényt érvényesíteni a munkáltatójával szemben”. Ezt nem lehet olyan teljes körű lemondó nyilatkozatnak tekinteni, amely kizárta volna a későbbi igényérvényesítés lehetőségét. A sérült ugyanis az említett jegyzőkönyv felvételekor abban a tudatban volt, hogy a sérülése maradványmentesen gyógyul, később azonban szövődmények és műtét miatt maradandó egészségkárosodása keletkezett.

A károsult lemondása, amit a munkaviszony megszűntetésekor tett, nem jelentheti [a Polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (rég. Ptk.) 207. § (3) bekezdése szerint], hogy minden további, jövőbeni igényéről lemondott. Olyan károk esetében, amelyek felmerülésére nyilvánvalóan nem lehetett számítani, nem zárható ki a lemondás lehetősége.

Az elemzések alapján ki kell emelni, hogy az Mt. nem tartalmazza a régi Mt. 186. § (3) bekezdésének megfelelő szabályt a 6 hónapnál régebbi időre visszamenőleg érvényesíthető járadék feltételeiről. Az igény érvényesítésének korlátja az általános elévülési idő [Mt. 175. § (3) bekezdés b) pont, 177. § alapján alkalmazandó Ptk. 6:528. §, 6:533. § (2) bekezdés, PK 52. számú állásfoglalás]. A BH2007.244. számú döntés – az alkalmazhatóságáról készített elemzés alapján – a Csoport döntése szerint irányadónak tekinthető: a balesettel összefüggő elmaradt jövedelem (járadék) igény akkor sem érvényesíthető három éven túl, ha a munkáltató az Mt. 176. § (2) bekezdésében lévő értesítési kötelezettségét elmulasztotta.

Amennyiben ezt követően új tény alapján új igény keletkezik, ezt ugyancsak az általános elévülési időn belül lehet érvényesíteni (az új tény keletkezésétől számítottan).

Az Mt. 174. § (3) - (4) bekezdései alkalmazását érintően fenntartandó az a gyakorlat, amely szerint nem az összehasonlító munkavállalók részére ténylegesen kifizetett munkabérek (azok összegét), hanem a náluk megvalósult bérfejlesztés mértékét (százalékban megállapítva) kell figyelembe venni a keresetvesztési járadék összege módosításakor. Az MK 111. számú állásfoglalás – egyezően a PK 48. számú állásfoglalással - arról rendelkezik, hogy a járadék

felemelése csak olyan béremelkedés alapján igényelhető, amely a munkaviszonnyal összefüggő egészségkárosodás hiányában a károsultat is érintette volna.

Fenntartandó továbbá az a gyakorlat is, amely szerint önmagában az infláció nem szolgálhat a keresetvesztési járadék összege módosításának indokául (mivel az mindenkit érint).

Az elemzett ítéletekben nem szerepelt, de fontos szabály a feleket terhelő igazolás beszerzése (munkáltató, biztosító), és ennek bemutatása (károsult, vagy hozzátartozója). E kötelezettségek teljesítése biztosíthatja a keresetvesztés valós összegének helyes megállapítását. Ehhez kapcsolódik a munkáltatót terhelő értesítési kötelezettség a kártérítés módosítására alapul szolgáló munkabérváltozásról [Mt. 176. § (2) bekezdés].

A kártérítés módosításának az Mt. 174. § (3) és (4) bekezdésében lévő szabályaival kapcsolatos elemzői megállapítás – feltehetően a szabályozás változatlansága és a hosszabb idő óta egységes bírói gyakorlat miatt – nem volt.

A hozzátartozók járadék iránti igényével kapcsolatosan a többségében tartást pótló járadék kérdésére, valamint az egyéb jogcímű járadékigényekre vonatkozóan a VIII. pontban kifejtettek is irányadók.

A balesetben meghalt szülő gyermekét megillető járadék összegénél a családi pótlékkal kapcsolatos jogszabályértelmezést a PK 47. számú állásfoglalás tartalmazza. Rögzíti, hogy a gyermek terhére nem lehet figyelembe venni azt, ha az őt eltartó másik szülő után családi pótlékra válik jogosulttá. A baleset következtében meghalt szülő által életében kapott családi pótlékot viszont a gyermek javára figyelembe kell venni, ha a gyermeket eltartó másik szülő családi pótlékra nem jogosult. A PK 34. számú állásfoglalás a tartásdíj, életjáradék és baleseti járadék, illetve annak túlfizetése esetén a visszakövetelés és a beszámítás tekintetében tartalmaz iránymutatásokat. A PK 46. számú állásfoglalás a baleset következtében meghalt személy által eltartottakat megillető járadék összegének meghatározásáról is szól.

XI. Általános kártérítés

Az általános kártérítés megállapításának jogszerű feltételeként a PK 49. számú állásfoglalás iránymutatását a bírói gyakorlat alkalmazza (minden lehetséges és célravezető bizonyítás lefolytatása a pontos kárösszeg megállapítása céljából, nem a bizonyítási nehézségek

fennállása vezethet egymagában az általános kártérítésben való marasztaláshoz). Az állásfoglalás a továbbiakban arról is szól, hogy melyek ezesetben az ítélt dolog, illetve a perújítási kérelem feltételei.

Mindezek mellett fenntartható a BH2000.541. számú döntés is az Mt. 173. § (2) bekezdés, a Ptk. 6:531. §-a, és a PK 49. számú állásfoglalás alapján, vagyis összefoglalóan: általános kártérítés megállapítására mindaddig nem kerülhet sor, amíg nyilvánvalóvá nem válik, hogy a kár mértéke nem számítható ki.

Az egyik elemzés követelményként említi – helyesen –, hogy az általános kártérítésben való marasztaló rendelkezést is indokolni kell, megjelölve az alkalmazott jogszabályokat.

Egy további ügyben a bíróság – helytállóan - a felek által előterjesztett kérelmek életszerűtlensége, a pontos kárösszeg megállapíthatóságának hiánya folytán a gyermekek részére a tartalmilag tartást pótló járadékot általános kártérítési járadékként állapította meg. Figyelembe vette a káresemény előtti és utáni életszínvonalukat, a szükségleteiket, az elhunyt jövedelmét, a károsultak igazolt költségeit (levonásba helyezte a tb. ellátásokat, de nem vonta le a családi pótlékot).

Egy másik ügyben pedig az elemző álláspontja szerint a pénzben pontosan ki nem fejezhető költség (rokonok segítségéért terményben adott ellentételezés) elutasítása helyett a károsult javára általános kártérítés lett volna megállapítható.

Az általános kártérítés minimálbér alapján történő megállapításáról készített elemzés alapján a Csoport fenntarthatóként jelölte meg a BH2004.207. számú eseti döntésben lévő azt az érvelést, hogy ha „... bizonyossággal határos valószínűséggel megállapítható, hogy a felperes a súlyos rokkantságát eredményező baleset hiányában munkavégzés útján legalább a kötelező legkisebb munkabér összegét elérő rendszeres jövedelmet szerzett volna ...” általános kártérítést lehet megállapítani, amit nem érint, hogy a jövőben a munkáltatónál a munkaviszonya határozatlan idejűvé alakult volna-e. Ehhez kapcsolódik az EBH2002.789. számú döntés III. pontja az általános kártérítési járadék minimálbér szerinti megállapíthatóságáról.

XII. A kártérítés módosítása

Az Mt. 174. § (1) és (2) bekezdése alapján a megállapított kártérítés módosítására irányuló keresetet előterjeszheti a károsult, a munkáltató, vagy felelősségbiztosítás alapján nyújtott kártérítés esetén a biztosító. A módosítás kötelező esete a fiatal munkavállaló részére megállapított kártérítés módosítása.

A módosítást számtalan körülmény előidézhetheti, pl. a munkáltatónál megvalósult bérfejlesztés, általános bércsökkenés, a károsult egészségi állapotában, egyéb körülményeiben bekövetkezett változások stb. A károsultat azonban az EBH2002.695. számú elvi határozat szerint - a jóhiszemű és tisztességes eljárás követelményét megtartva - nem terheli a körülményei változatlanul hagyásának kötelezettsége.

A módosítást igénylő jogosulti körre vonatkozóan az elemzett ítéletek nem tartalmaztak jogi okfejtést.

A módosítás indokaként a károsultak megjelölték a béren kívüli javadalmazási rendszer bevezetését, amelyről a döntés helyes, ha megállapítható e juttatás lényeges körülménykénti változás jellege. Ez alapul szolgálhat a jövőre nézve már megállapított keresetvesztéségi járadék módosításához (felemeléséhez).

Fenntartandó az általános kártérítési járadék módosításáról szóló EBH2000.314. számú döntésben kifejtett elvi megközelítés. Ennek lényege szerint a döntés meghozatalakor e kártérítés megállapításánál figyelembe vett körülmények változása eredményezheti a módosítást, egyéb körülmények azonban nem.

E kérdésnél is utalni kell a felek által megkötött egyezségről és a jogról való lemondásról korábban kifejtettekre.

Az Mt. 174. § (3) és (4) bekezdéseivel kapcsolatosan a Csoport fenntartandóként jelölte meg az MK 111. számú állásfoglalást (a munkáltatónál megvalósult béremelkedés károsultat érintő vizsgálatáról), amellyel megegyező tartalmú a PK 48. számú állásfoglalás is.

Az egyik elemzett ügyben a keresetvesztéségi járadék felemelésére a munkavállalóval azonos munkakörben foglalkoztatottnál (vájvégi vájár) megvalósult bérfejlesztéssel emelte fel a bíróság a járadék összegét [Mt. 174. § (3) bekezdés], ezzel a Csoport egyetért.

Amennyiben munkáltatói jogutódlás eredményeképpen a károsult az új munkáltatóhoz kerülne, a jogelőddel szemben a jogutódnál megvalósult bérfejlesztés alapján érvényesítheti az igényét.

A BH1990.120. számú döntésben kifejtettek a Csoport fenntartja az MK 111. számú állásfoglalás alapján (az öregségi nyugdíjkorhatár betöltését követően a járadék emelése csak kivételesen lehetséges). A döntés szerint erre akkor kerülhet sor, ha az összes körülmény gondos mérlegelése mellett megállapítható, hogy a munkavállaló a sérelem előtti munkakörében tovább dolgozott volna.

Az EBH2010.2129. számú elvi határozatnak a kárenyhítési kötelezettség időtartamára és tartalmára vonatkozó okfejtése a munkáltató és a munkavállaló viszonylatában általában nem alkalmazható, mivel ez a kötelezettség a munkavállalót mindaddig terheli, ameddig pl. a maradék munkaereje felhasználásával jövedelemre tud szert tenni [Mt. 6. § (2) bekezdés].

XIII. Elévülés

A károkozó magatartás, illetve esemény időpontja bizonyítottsága, ennek hiánya, az alkalmazandó jog szempontjából az elemzések alapján nem mellőzhető az Mth. 10. §-ának figyelembevétele.

Az elévülés kezdő időpontja az Mt. 177. § alapján alkalmazandó Ptk. 6:532. § szerint a károsodás bekövetkezése, pl. járadék iránti igénynél az az időpont, amikor az igény először felmerül.

A munkavállaló egészségkárosodásánál a bírói gyakorlat hosszabb idő óta egységesen alkalmazza az MK 93. számú állásfoglalást (szakaszos elévülés). Az Mt. 175. § (1) bekezdése az elévülés szempontjából önállónak tekintendő igényeket, a (3) bekezdése ennek alapján azok elévülése kezdő időpontját határozza meg. A jogszabály (2) bekezdése rendelkezik az egyes elkülönülő kárigények elévülése számításáról, ezzel kapcsolatos az MK 112. számú állásfoglalás jogértelmezése. Ennek lényege szerint a sérelem miatt új munkakörbe kerülő károsult elmaradt jövedelem megtérítésére vonatkozó járadékigénye elévülésének kezdő

időpontja akkortól állapítható meg, amikor olyan mértékű keresetvesztése keletkezett (figyelembe véve a megtérült kárát is), hogy a jövedelme nem éri el a sérelem bekövetkezése előttit. Az állásfoglalás utolsó bekezdését a régi Mt. 186. § (3) bekezdésének megfelelő rendelkezés hiányában a Csoport nem tekinti irányadónak.

A PK 52. számú állásfoglalás első mondata ez utóbbi MK állásfoglalással megegyező tartalmú. Az állásfoglalás második mondata azonban – úgyszintén a régi Mt. 186. § (3) bekezdésének megfelelő szabály hiányában – nem alkalmazható.

A Pécsi Ítéltábla 2/2009. (X.9.) számú kollégiumi véleménye foglalkozik a felelősségi jognak az elévüléssel és a kártérítési igény keletkezésével kapcsolatos jogértelmezési kérdéseivel.

A kollégiumi vélemény a munkajogi ítélkezési gyakorlat számára is jelentős és iránymutató, különösen a 3.2., 3.3. pontok munkajogi tényállásokkal kapcsolatos indokolására tekintettel.

A kollégiumi vélemény rendelkező része az alábbiakról szól:

I. Azokban az egészségkárosodást eredményező tényálláskörökben, amelyekben az egészségkárosult állapotrosszabbodása idővel ugyanarra a kár-okra visszavezethetően olyan súlyúvá válik, hogy az akár a vagyoni, akár a nemvagyoni károk tekintetében önálló kárkötelemként is megállna, az elévülés nyugvásának megszűnését az orvosi diagnosztizálástól kell számítani.

II. A károsult rendkívüli állapotrosszabbodása önálló kártérítési igényt alapoz meg akkor is, ha jogerős bírósági ítélet korábban már ugyanazért a károkozásért a károkozót kártérítésben marasztalta, de ezt az állapotát a bíróság jogerős ítéletében annak kialakulatlansága és előreláthatatlansága folytán még nem értékelhette. A tényazonosság miatt ilyenkor ítélt dolog nem áll fenn.

A kollégiumi véleményt a melléklet tartalmazza.

A fentiekből következően az említett MK 93., és 112., továbbá a PK 52. számú állásfoglalásokat az Mt. szabályai alapján is megfelelően alkalmazni kell. Az MK állásfoglalásokra vonatkozóan a Csoport irányadónak tekinti a Ptk. alapján elbírálandó ügyekben irányadó elvi iránymutatásokról szóló 1/2014. Polgári jogegységi határozat indokolásában (V.1.) lévő megállapítást: „A „megfelelő” alkalmazásra utalás azt jelenti, hogy az új Ptk. alkalmazása körében is irányadónak tekintett iránymutatásokban foglalt

jogszabályokra történő hivatkozások alatt természetesen az új Ptk-ban tartalmilag azonos rendelkezést tartalmazó jogszabályhelyet kell érteni”.

Az egyik döntésben a bíróság tévesen mellőzte az MK 93. számú állásfoglalást a 2013. szeptemberében keletkezett, de 2014. júliusában diagnosztizált szilikózis megbetegedéssel kapcsolatos kártérítés iránti igénynél.

Egy további ügyben helytálló az állapotváltozás 2013. június 27-ei kezdő időpontjára tekintettel, hogy a keresetet a károsult 2016. november 22-én az elévülési időn túl terjesztette elő.

Sajátosan érinti az elévülési idő kezdő időpontját a BH2001.398. számon közzétett, az elemzés szerint irányadónak tekinthető eseti határozat. Eszerint önmagában a nyugdíjazás ténye nem alapozza meg a nem vagyoni kártérítésre irányuló igényt, mert a nyugdíjazásból nem következik az egyén aktivitásának megszűnése. A döntés szerint a keresőfoglalkozás elvesztése vagyoni hátránynak minősül, ezt a részben baleseti okból nyugdíjba került károsultnak kifizetett keresetvesztéséget pótló kártérítés kompenzálta.

Az elévülés kezdő időpontjáról közzétett, továbbra is irányadónak tartott BH2006.266. számú határozat megállapítja, hogy a kártérítés iránti követelés elévülése minden esetben a követelés esedékességekor megkezdődik, ha a károsult a károkozásról később szerez tudomást, az elévülés nyugvásáról szóló rendelkezés irányadó [Mt. 175. § (2) bekezdés, Ptk. 6:533. § (2) bekezdés].

Az elévülés nyugvásának megszűnésére vonatkozóan a Ptk. 6:532. §-a, az Mt. 286. § (4) bekezdése alapján alkalmazandó Ptk. 6:24. §-a alapulvételével irányadó a BH2005.104. számú határozat: „Az elévülés nyugvásának megszűnése szempontjából annak van jelentősége, hogy a károsult mikor jutott teljes körűen az igényérvényesítéshez szükséges információk birtokába”.

Az egyik vizsgált ügyben a károsult (egyebek mellett) gyógyászati segédeszközök címén kártérítés iránti igényt érvényesített. A követelést a bíróságok elévülés miatt utasították el, mert a károsult e címen az igényét 1997. januárban érvényesítette, ezt megelőzően pedig az alperestől 1992. júniusában követelte. Ezt a döntést a felülvizsgálati kérelmet elbíráló Legfelsőbb Bíróság helyesnek találta.

Az Mt. 286. § (4) bekezdése alapján a jogszabály (1) - (3) bekezdései főszabálynak minősülnek, és a polgári jogi szabályokat egyebekben kell alkalmazni. Ebből következően az elévülés nyugvására és megszakadására a Ptk. 6:24. § és 6:25. §-ai irányadóak.

Fel kell hívni a figyelmet arra, hogy az Mt. az elévülés megszakítása vonatkozásában a Ptk. 6:25. §-ára utal, ezáltal e jogintézmény a régi Mt-hez képest szigorúbb szabályozást alkalmaz. A Ptk. 6:25. § (1) bekezdése nem tartalmazza elévülést megszakító okként a kötelezett írásbeli felszólítását. További változás, hogy nem szerepel elévülést megszakító okként a bírósági igényérvényesítés, ha az nem jár az eljárás végigvitelével [Ptk. 6:25. § (1) bekezdés a) – d) pontjai].

XIV. Eltérő megállapodás

Az Mt. 178. §-a szerint a munkáltató kártérítési felelősségéről szóló rendelkezésektől a kollektív szerződés csak a munkavállaló javára térhet el.

E szabályra vonatkozóan az elemzések nem tartalmaznak megállapítást.

XV. Értékelő megállapítások

Az elmaradt jövedelmet nem a távolléti díj, hanem az Mt. 177. § alapján alkalmazandó Ptk. 6:528. §-a szerint kell megállapítani oly módon, hogy megfelelően alkalmazni kell a KMK 1. és KMK 2. véleményeket, a PK 44. számú állásfoglalást és az 1/2006. (V.22.) PK véleményt. Az ítéleteknek mindezek alapján kell tartalmazniuk a döntés indokolását.

Az Mt. 169. § (1) bekezdésével együtt alkalmazandó Ptk. 6:528. § (1) bekezdése szerint a jövedelemkiesés meghatározásánál figyelembe kell venni azt az összeget is, amellyel a jövőben bekövetkező változás folytán számolni lehet.

A károsult jövedelemkiesésének számítását töredék hónap nélkül, zárt év alapján kell elvégezni.

Kizárólag külföldi pénznemben való marasztalásra az MK.143. számú állásfoglalás iránymutatása szerint van lehetőség.

A rendkívüli munkateljesítménnyel elhárított kár összegét figyelmen kívül kell hagyni annak érdekében, hogy a károkozó a károsult többlet erőkifejtése által ne kerüljön kedvezőbb helyzetbe.

A kártérítésért felelős munkáltató a károsult költségeinek megtérítésére a Ptk. 6:522. § (2) bekezdés a) és c) pont alapján kötelezhető. A társadalombiztosítási ellátáson túli további indokolt költségként megállapított marasztalási összeg nem irányulhat a kellő mértéktartást meghaladó igények kielégítésére. Az egészségügyi dolgozóknak a hálapénz helyett juttatott „szívességi csomag” költségként nem érvényesíthető.

A károsult közvetlenül, engedményezés és perben állás nélkül érvényesítheti a vele vagyonszövetségben élő hozzátartozója [Mt. 294. § (1) bekezdés b) pont] olyan költségeit, amelyek az ő személyéhez közvetlenül kapcsolódnak.

A hozzátartozó az egyéb kárait a perben félként érvényesítheti.

A tartáspótló járadék célja, hogy a káresemény előtti életszínvonalat hozzávetőlegesen biztosítsa, ennek összegét az összes körülmény mérlegelésével kell megállapítani.

A tartáspótló járadékot igénylő kiskorú gyermeket nem, a túlélő házastársat pedig terheli a kárenyhítési kötelezettség.

A tartáspótló járadék összegét a káresemény előtti átlagkereset és a társadalombiztosítási ellátás között mutatkozó különbözetként kell megállapítani az 1/2006. (V.22.) PK vélemény és a KMK 1. és KMK 2. vélemények megfelelő alkalmazásával. A megállapított járadékból a személyi jövedelemadó összegét nem kell levonni.

A járadék iránti igény elévülési időn belül érvényesíthető.

A járadék emelésénél az összehasonlító munkavállalók bérének százalékos emelkedését kell figyelembe venni, olyan béremelkedés alapján, amely a károsultat is érintette volna.

Általános kártérítés megállapítása akkor lehetséges, ha nyilvánvalóvá válik, hogy a kár mértéke nem számítható ki.

A kártérítési iránti igények elévüléséről szóló döntés az Mt. 175. §-án, valamint a Ptk. 6:24., 6:25. §-ain alapul, alkalmazni kell a PK 52. számú állásfoglalást.

XVI. Javaslat

A Kúria Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiuma fogadja el az Összefoglaló véleményt, ennek alapján készüljön Kollégiumi vélemény a munkáltató kártérítési felelőssége összecszerúságának egyes kérdéseiről. A Kollégium az 1/2014. Polgári jogegységi határozatban lévő indokolás alkalmazásával döntsön arról, hogy az MK 32., MK 93., MK 111., MK 112. és MK 143. számú állásfoglalások az Mt. hatálya alá eső ügyekben alkalmazandók azzal, hogy az állásfoglalásokban foglalt jogszabályokra történő hivatkozásokon az új Mt-ben tartalmilag azonos rendelkezést tartalmazó jogszabályhelyet kell érteni (idézett PJE V.1. pontja).

Az Mt. rendelkezésének hiányában a Csoport nem javasolja az MK 112. számú állásfoglalás indokolása utolsó bekezdésének fenntartását.

XVII. Rövidítések jegyzéke (jogszabályok)

1992. évi XXII. törvény a Munka Törvénykönyvéről	(régi Mt.)
2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről	(Mt.)
1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről	(régi Ptk.)
2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről	(Ptk.)
1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról	(Pp.)
2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról	(új Pp.)
2012. évi LXXXVI. törvény a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti rendelkezésekről és törvénymódosításokról	(Mth.)
1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról	(Szja tv.)
1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről	(Tbj.)

Budapest, 2018. június 25.

Dr. Tallián Blanka

Tartalomjegyzék

I.	A joggyakorlat elemzés célja, a Joggyakorlat-elemző Csoport tagjai, az elemzés módja	1. oldal
II.	Elmaradt jövedelem	2. oldal
III.	A munkaviszonyon kívüli elmaradt jövedelem jogszerűsége	5. oldal
IV.	Elmaradt jövedelem vizsgálata	5. oldal
V.	Kizárólag munkavégzés esetén járó juttatások megtérítése	8. oldal
VI.	Természetbeni juttatások, dologi kár	8. oldal
VII.	Költségek megtérítése	9. oldal
VIII.	A munkavállaló hozzátartozójának a károkozással összefüggésben felmerült kára	13. oldal
IX.	A kártérítés összegének kiszámítása	15. oldal
X.	Járadék megállapítása	19. oldal
XI.	Általános kártérítés	23. oldal
XII.	A kártérítés módosítása	24. oldal
XIII.	Elévülés	26. oldal
XIV.	Eltérő megállapodás	29. oldal
XV.	Értékelő megállapítások	29. oldal
XVI.	Javaslat	31. oldal
XVII.	Rövidítések jegyzéke (jogszabályok)	31. oldal

